

I

Jedna hodina v bezútešný deň a guľa na greenwichskej veternej ružici klesla. Na nultom poludníku bol ľad a takisto aj na rahnách širokých riečnych člnov na rušnej Temži. Kapitáni si značili čas a prílív a obracali plachty proti severovýchodnému vetru; náklad železa mal namierené do zlievarne vo Whitechapeli, kde zvony odbíjali päťdesiat na nákovu, ako keby sa krátil čas. Čas plynul za múrmi newagetského žalára, márnili ho filozofi na Strande; strácali ho tí, ktorí si želali, aby sa minulosť stala prítomnosťou, nenávideli ho tí, ktorí si želali, aby sa súčasnosť stala minulosťou. Na Kostole svätého Klementa hlaholili zvony a na Westminsterskom paláci mlčal zvon zvolávajúci poslancov.

Čas boli peniaze na Kráľovskej burze, kde muži trávili popoludnie rozlúčkou s nádejou, že prepchajú ľavu uchem ihly, a zatiaľ v kanceláriách v Holborn Bars ozubené koliesko hlavných hodín spôsobilo elektrický výboj, ktorý vyvolal zvonenie ďalších hodín. Všetci úradníci zdvihli hlavy od účtovných kníh, vzdychli a znovu ich sklonili. Na Charring Cross Road čas presadal z voza na omnibusy a drožky, v nemocničných izbách v Barts a Royal Borough ňaťahoval minúty na hodiny. Vo Wesleyho kaplnke spievali *Už presýpa sa piesok v hodinách* a túžili, aby sa presýpal rýchlejšie; neďaleko odtiaľ, na cintoríne Bunhill Fields, sa topil ľad na hroboch.

V Lincoln's Inne a Middle Templi právnici pozerali do kalendárov, ako sa končia premlčacie lehoty; v izbách

v Camdene a Woolwichi bol čas krutý k milencom, ktorým nešlo do hlavy, ako to rýchlo ubehlo, a čas bol láskavý k ich obyčajným ranám. Na druhej strane mesta v rado- vých domoch a činžiakoch, vo vysokej spoločnosti, v spo- dine aj v strednej triede, sa čas trávil i premrhával, šetril i odsúval; a stále padal ľadový dážď.

Stanice metra Euston Square a Paddington hltali cestu- júcich, ktorí sa dnu valili sťa surovina, ktorú treba zomlieť, spracovať a vyklopiť z foriem. Vo vozni na trati Circle Line smerom na západ sa v blikajúcich svetlách ukazovalo, že v *Timesoch* nepíšu nič veselé, a v uličke sa z tašky vysypa- lo poškodené ovocie. Bolo cítiť vôňu dažďa na pršipláš- ťoch a medzi cestujúcimi, utopený vo vyhrnutom golieri, doktor Luke Garrett ticho odriekal časti ľudského srdca. „*Ľavá komora, pravá komora, horná dutá žila,*“ odratúval si na prstoch a dúfal, že tieto litánie spomalia nervózny tep jeho vlastného srdca. Muž vedľa neho pobavene zdvihol hlavu, potom pokrčil plecami a odvrátil sa. „*Ľavá predsieň, pravá predsieň,*“ šepkal si Garrett. Bol zvyknutý na pátravé pohľady cudzincov, ale zbytočne ich nevyvolával. Prezý- vali ho Škriatok, keďže ostatným mužom málokedy sia- hal vyššie ako po plecía, a mal energickú pružnú chôdzu, ktorá pôsobila, ako keby sa hocikedy bez varovania chystal vyskočiť na podokenicu. Dokonca aj cez kabát bolo vidieť neodbytnú silu jeho končatín a čelo sa mu nad očami vy- dúvalo, ako keby sa doň ledva zmestil jeho prenikavý inte- lekt. Nosil dlhú čiernu ofinu ako okraj havranieho krídla, spod nej pozerali tmavé oči. Mal tridsaťdva rokov: chirurg s nenásytnou a neposednou myslou.

Svetlá zhasli, znovu sa zažali a Garrettov cieľ sa priblí- žil. O hodinu sa mal zúčastniť na pohrebe pacienta a ešte nikto v smútočnom obleku necítil toľkú ľahkosť. Michael

Seaborne zomrel pred šiestimi dňami na rakovinu hrdla a úmornú chorobu i pozornosť lekára znášal s rovnakým nezaujmom. Garrett momentálne nemyslel na nebožtíka, ale na jeho vdovu, ktorá (predstavil si s úsmevom) si možno práve češe neposlušné vlasy alebo zistila, že jej na čiernych šatách chýba gombík.

Cora Seabornová trúchlila celkom inak, ako to vídal u iných, no už keď prvý raz vkročil do domu na Foulis Street, vedel, že tam niečo nie je v poriadku. V miestnostiach s vysokým stropom panovala stiesnená atmosféra, ktorá však len málo súvisela s chorobu. Pacient bol na tom ešte pomerne dobre, hoci namiesto obväzu nosil na krku šatku. Šatka bola vždy hodvábná, vždy bledá a často veľmi mierne fľakatá: nebolo možné, že by to taký pedant spravil nevedomky, a Luke ho podozrieval, že chce svojich návštevníkov uviesť do rozpakov. Seaborne pôsobil ako vysoký človek, keďže bol mimoriadne štíhly. Rozprával tak potichu, že človek k nemu musel podísť bližšie, aby ho počul. Mal výrazné sykavky. Bol zdvorilý a mesiaciky nechtov mal belasé. Pokojne pretrpel prehliadku a odmietol operáciu. „Mám v úmysle opustiť tento svet tak, ako som naň prišiel,“ vyhlásil a pohladkal si hodváb na hrdle. „Bez jaziev.“

„Nemusíte trpieť,“ ponúkol Luke nevyžiadané utešenie.

„Trpieť!“ Tá predstava ho očividne pobavila. „To by určite bola zaujímavá skúsenosť.“ Potom dodal, akoby jedno prirodzene vyplývalo z druhého: „Povedzte mi, už ste sa stretli s mojou manželkou?“

Garrett si často spomínal na prvé stretnutie s Corou Seabornovou, hoci v skutočnosti svojej spomienke nemohol dôverovať, lebo sa stala súčasťou jeho vnímania všetkého, čo nasledovalo. Cora prišla, len čo ju zavola, zastala

na prahu a premerala si návštevníka. Potom prešla po koberci, sklonila sa, pobožkala manžela na čelo, zastala za jeho kreslom a vystrela ruku. „Charles Ambrose mi povedal, že na toto nestačí hocikajáký lekár. Dal mi váš článok o živote Ignaza Semmelweisa, a ak režete tak dobre, ako píšete, všetci budeme žiť večne.“ Tá pokojná lichôtká bola neodolateľná a Garrett sa musel len zasmiať a skloniť k ponúkanej ruke. Hlas mala hlboký, hoci nie tichý, a najprv sa mu zdalo, že počuje prízvuk kočovníkov, čo nevydržia dlho v jednej krajine, ale kdeže, to bola len mierna rečová chyba, ktorú prekonávala tak, že naťahovala určité spoluhlásky. Bola oblečená v sivom a jednoducho, ale látka jej sukne sa ligotala ako krk holubice. Bola vysoká a nie štíhla; aj oči mala sivé.

V nasledujúcich mesiacoch Garrett pochopil istú stiesnenosť, ktorú bolo cítiť v dome na Foulis Street spolu so santalovým drevom a jódom. Michael Seaborne sa ešte aj vo veľkých bolestiach vyznačoval zhubným vplyvom, ktorý nesúvisel so svetskou mocou tohto invalida. Jeho manželka bola vždy pripravená so studenými obväzmi a dobrým vínom, vždy ochotná naučiť sa, ako pichnúť ihlu do žily, ako keby ovládala príručky o ženských povinnostiach od A po Z. Garrett však nikdy nevidel medzi Corou a jej manželom nič, čo by pripomínalo náklonnosť. Občas ju podozrieval, že by jej nebolo proti mysli urýchliť to; občas sa obával, že ho odvedie nabok, keď bude pripravovať injekciu, a navrhne: „Dajte mu viac – dajte mu trochu viac.“ Ak sa zohla a pobožkala tvár vyhladovaného svätca na vankúši, spravila to opatrne, ako keby sa bála, že by sa mohol posadiť a zlostne ju zdrapiť za nos. Najímali ošetrovatelky, ktoré mali za úlohu obliekať, umývať a udržiavať posteľnú bielizeň v čistote, tie však u nich málokedy

vydržali dlhšie ako týždeň; posledná (zbožná Belgičanka) sa mihla na chodbe okolo Luka, zašepkala: „*Il este comme un diable!*“ a ukázala mu zápästie, kde nič nebolo. Len pes bez mena – verný, ufúľaný, vždy blízko postele – sa svojho pána nebál alebo si naňho aspoň zvykol.

Luke Garrett sa postupne zoznámil s Francisom, ich synom, aj s Marthou, chlapcovou pestúnkou, ktorá mala vo zvyku postávať s rukou majetnícky ovinutou okolo pása Cory Seabornovej, čo sa mu nepáčilo. Luke vždy rýchlo prezrel pacienta (napokon, čo iné mohol robiť?), a už ho Cora odviedla bokom, ukazovala mu skamenený zub, ktorý jej prišiel poštou, alebo sa ho vypytovala, aký pokrok nastal pri operáciách srdca. Vyskúšal na nej hypnózu, vysvetlil jej, ako sa kedysi vo vojne používala pri amputáciách končatín vojakov; hrávali šach, ktorý sa skončil tým, že Cora sa urazila, keď zistila, že protivník ju nenecháva vyhrať. Luke sám sebe diagnostikoval zaľúbenosť a neľahčadal na ňu liek.

Stále z nej cítil akúsi energiu, nahromadenú a čakajúcu na uvoľnenie; mal pocit, že keď Michael Seaborne dôjde na koniec, spod chodidiel jej vyprsknú modré iskry. Koniec napokon nastal a Luke bol pri tom, keď Seaborne posledný raz vydýchol, s námahou a hlasno, ako keby pacient v poslednej chvíli zabudol na *ars moriendi* a záležalo mu už len na tom, aby si požil o trošičku dlhšie. Ani po tom všetkom sa Cora nezmenila, žiadne trúchlenie, žiadna úľava: iba čo jej preskočil hlas, keď mu oznámila, že psa našli mŕtveho, ale nebolo jasné, či od smiechu, alebo plačlivo. Úmrtný list bol podpísaný a to, čo zostalo z Michaela Seaborna, odpočívalo niekde inde, Garrett teda nemal dôvod vybrať sa na Foulis Street; každé ráno sa však prebúdzať s jediným cieľom, a keď prišiel k železnej bráne, vždy zistil, že ho očakávajú.

Vlak prišiel do stanice Embankment a Garretta niesol dav po nástupišti. Zmocnil sa ho určitý smútok, hoci nie za Michaelom Seabornom, ani za jeho vdovou: najviac ho trápilo, že by to mohlo byť posledné stretnutie s Corou – že ju naposledy uvidí, keď sa obzrie cez plece počas hlaholu kostolných zvonov. „Tak či tak,“ povedal. „Musím tam byť, už len preto, aby som videl, ako pribíjajú veko rakvy.“ Pred stanicou sa na chodníkoch topil ľad; biele slnko zapadalo.

Cora Seabornová, oblečená, ako si to deň vyžadoval, sedela pred zrkadlom. Z uší jej viseli perlové slzičky na zlatých drôtikoch; boleli ju lalôčky, lebo si ich musela znovu prepichnúť. „Viac sĺz nebude,“ povedala, „tieto musia stačiť.“ Tvár mala napudrovanú dobleda. Čierny klobúk jej neprištal, ale bol na ňom závoj, čierne perie a primerane vyjadroval trúchlenie. Látkou potiahnuté gombíky na čiernych rukávoch sa nedali zapnúť a medzi lemom rukávu a rukavicou presvital pás bielej pokožky. Výstrih šiat bol trochu hlbší, než by sa jej páčilo, odhaľoval kľúčnu kosť a kľukatú jazvu dlhú ako jej palec a zhruba rovnako širokú. Bola to dokonalá replika strieborných listov na strieborných svietnikoch, ktoré stáli okolo strieborného zrkadla; manžel jej ten list pritisol na telo, ako keby zabáral pečatný prsteň do vosku. Uvažovala, že si jazvu zapudruje, ale obľúbila si ju a vedela, že v istých kruhoch ju so závisťou pokladajú za tetovanie.

Odvrátila sa od zrkadla a poobzerala sa po miestnosti. Každý návštevník by zarazene zastal vo dverách, lebo by na jednej strane uvidel vysokú mäkkú posteľ a damaskové závesy bohatej ženy a na druhej strane brloh vedca. V najvzdialenejšom kúte ležali botanické tlačé, mapy vytrhnu-

té z atlasov a papiere, na ktorých boli veľkými čiernymi písmenami napísané citáty (NIKDY NESNÍVAJ S RUKOU NA KORMIDLE! NEOBRACAJ SA CHRBTOM KU KOMPASU!). Na kozubovej doske bolo podľa veľkosti usporiadaných dvanásť amonitov; nad nimi v zlatom ráme Mary Anningová a jej pes pozorovali spadnutý úlomok skaly z mestečka Lyme Regis. Je to teraz ozaj jej – koberec, stoličky, krištáľový pohár, z ktorého stále cítiť vôňu vína? Videlo sa jej, že áno, a pri tejto predstave pocítila v končatinách ľahkosť, ako keby sa oslobodila od Newtonových zákonov a vystúpila k stropu. Ten pocit ako vychovaná žena potlačila, ale aspoň ho dokázala pomenovať: nebolo to tak úplne šťastie, dokonca ani spokojnosť. Bola to úľava. Iste, cítila aj žiaľ, a bola za to vďačná, lebo hoci ho ku koncu nenávidela, sformoval ju, minimálne čiastočne – a načo by bola dobrá nenávisť k sebe samému?

„Áno, stvoril ma,“ vzdychla a rozvinula sa pred ňou spomienka ako dym zo sfúknutej sviečky. Mala sedemnásť rokov a žila s otcom v dome nad mestom, matka dávno zomrela (ale predtým dozrela na to, aby jej dcéra neskončila len pri vyšívaní a francúzštine). Otec, ktorý si nebol istý, čo si počať so svojím skromným bohatstvom, a jeho nájomníci ho mali opovržlivo radi, odišiel na pracovnú cestu a vrátil sa s Michaelom Seabornom po boku. Pyšne mu predstavil svoju dcéru – bosú Coru s latinčinou na jazyku – a hosť jej hneď vzal ruku do dlane, obdivoval ju a vyhrešil za zlomený necht. Odvtedy chodil znovu a znovu, až ho začali očakávať; nosil jej tenké knižky a malé tvrdé predmety, ktoré sa nedali na nič použiť. Uťahoval si z nej, položil jej palec do dlane a hladkal, až ju rozbolela koža a akoby sa jej vedomie celé presťahovalo do miesta dotyku. V jeho prítomnosti pôsobili hampsteadské

jazerá, škorce na súmraku aj stopy oviec v mäkkom blate sivo, bezvýznamne. Začala sa za ne hanbiť – aj za svoje voľné neupravené šaty, za nezapletené vlasy.

Jedného dňa povedal: „V Japonsku opravujú rozbité hrnce kvapkami roztopeného zlata. To by bolo: keby som ťa mohol rozbiť a zaceliť ťa zlatom.“ Lenže ona mala sedemnášť, bola obrnená mladosťou a nepocítila bodnutie čepele: zasmiala sa, aj on sa zasmial. Na devätnáste narodeniny vymenila vtáčí spev za operené vejáre, svrčky vo vysokej tráve za kabát s krídelkami chrobákov; stiahli ju veľrybou kosťou, prebodli slonovinou, vlasy zopli korytnačinou. Reč jej zmalátnela, aby zakryla koktanie; prestala chodiť peši. Dal jej zlatý prsteň, ktorý jej bol primalý – o rok jej dal ďalší a bol ešte menší.

Vdovu vytrhli zo zamyslenia kroky nad hlavou, boli pomalé a odmerané presne ako tikot hodín. „Francis,“ povedala. Ticho sedela a čakala.

Rok pred smrťou Francisovho otca a asi šesť mesiacov po tom, ako sa pri raňajkách prvý raz prejavila choroba (hrčka v hrdle zabránila v ceste suchej hrianke), presťahovali chlapca do izby na štvrtom poschodí domu a na konci chodby.

Jeho otca by nezaujímalo domáce usporiadanie, ani keby v tom čase nepomáhal parlamentu prijať zákon o bývaní. Rozhodnutie urobila Francisova matka a Martha, ktorú zamestnali ako pestúнку, keď bol ešte bábätko, a ako sama vravela, nikdy sa nedostala k tomu, aby odišla. Mali pocit, že Francis si je najlepšie držať od tela, keďže bol v noci nepokojný, často chodieval k dverám, dokonca raz či dvakrát aj k oknu. Nikdy si nepýtal vodu či objatie, ako by si možno pýtali iné deti; len stál na prahu a zvieral nie-

ktorý zo svojich talizmanov, kým úzkosť nezdvihla hlavu z vankúša.

Krátko nato, ako ho presunuli do Hornej izby, ako ju nazývala Cora, ho nočné výpravy prestali zaujímať a uspokojil sa so zhromažďovaním (nikto nikdy nepovedal „kradnutím“) všetkého, čo ho oslovilo. Svoje úlovky usporadúval do zložitých a nepochopiteľných vzorov, ktoré sa menili, vždy keď Cora prišla na materskú návštevu; mali v sebe krásu a zvláštnosť, ktorú by obdivovala, keby to vytvoril syn niekoho iného.

Keďže bol piatok a deň pohrebu jeho otca, obliekol sa. V jedenástich rokoch rozoznal jeden koniec košeľa od druhého a poznal ju aj zo šlabikára („Je NEVYHNUTNÉ, aby košeľa mala jeden golier, ale dva rukávy.“). Smrť otca bral ako nešťastie, ale nie horšie, než keď včera stratil jeden zo svojich pokladov (holubie pierko, úplne obyčajné, ale dalo sa spojiť do kruhu a neprasklo). Keď sa o tom dozvedel – všimol si, že mama neplače, no zmeravela a akoby žiarila, ako keď udierajú blesky –, najprv si pomyslel: *Nechápem, prečo sa mi dejú takéto veci*. No pierko zmizlo, otec zomrel a podľa všetkého musel ísť do kostola. Tá predstava ho potešila. Uvedomoval si, že je vzhľadom na okolnosti veľmi vlúdny, a povedal: „Zmena je rovnako dobrá ako pokoj.“

V dňoch po nájdení mŕtveho tela Michaela Seaborna najviac trpel pes. Kňučal pred dverami pánovej izby a nedal sa utíšiť. Možno by to vyriešilo pohladkanie, ale nikto mu nezaboril ruky do špinavej srsti. Aj prípravu tela („Dajme mu na oči mince pre prievozníka,“ navrhla Martha. „Kvôli nemu sa svätý Peter určite obťažovať nebude...“) sprevádzalo jeho vysoké vytie. Samozrejme, aj pes je už mŕtvu, pomyslel si Francis a spokojne pohladkal chumáč

srsti, ktorý odlepil z otcovho rukáva, takže teraz treba trúchliť aj za jediným trúchliacim.

Nebol si istý, aké obrady sa spájajú s pochovávaním mŕtvych, ale usúdil, že treba byť pripravený na všetko. Na saku mal veľa vreciek a v každom niesol predmet, ktorý nebol síce posvätný, ale podľa neho vhodný na túto úlohu. Prasknutá šošovka, ktorá skresľovala pohľad; chumáč srsti (dúfal, že obsahuje blchu alebo kliešťa, a ak má šťastie, azda aj kvapku krvi); havranie pierko, jeho najlepšie, na konci modrasté; kus látky, ktorú odtrhol z lemu Marthinej sukne, keď tam zbadal fľak v tvare ostrova Wight; kameň s dokonalou dierkou v strede. Keď si naplnil vrecká, potľapkal po nich a všetko spočítal, šiel pohľadať mamu a na každom z tridsiatich šiestich schodov k jej izbe prespevoval: „Dnes – tu – zajtra – tam, dnes – tu – zajtra – tam.“

„Frankie...“ Aký je malý, pomyslela si. Jeho tvár, na ktorej sa napodiv neodrážala podoba ani jedného z rodičov s výnimkou otcových chladných očí, pôsobila pasívne. Učesal si vlasy a ležali mu na lebke ako pohoria. Dojalo ju, že sa upravil, a zdvihla ruku, ale potom ju spustila na kolená. Potľapkal si po všetkých vreckách a povedal: „Kde je teraz?“

„Bude na nás čakať v kostole.“ Mala by ho objat? Nevyzeral, že potrebuje útechu.

„Frankie, ak si chceš poplakať, nie je to žiadna hanba.“

„Keby som si chcel poplakať, tak by som plakal. Keby som chcel niečo urobiť, tak by som to spravil.“ Nevyhrešila ho za to, lebo to bolo iba konštatovanie. Znovu si potľapkal po všetkých vreckách a ona jemne poznamenala: „Berieš si všetky svoje poklady.“

„Beriem si všetky poklady. Mám poklad pre teba (*ťap po vrecku*), pre otca (*ťap po vrecku*), poklad pre seba (*ťap-ťap po vrecku*).“